

Végül a harmadik réteg, ami a szakrális építészet feladata, a *rituális kontextusnak* a megteremtése. Ne felejtsük el, hogy alapvetően minden rítus a színházból fejlődött vagy fordítva, a rítusból fejlődött ki a színház. Tehát a lényeg, hogy valamit meg kell jeleníteni. A rituális események megjelenítése a liturgia. A liturgia csodálatos dolog! Akinek volt már szerencséje részt venni egy kopt misén Kairóban, az átélhette, hogy mit jelenthet az, amikor a misét táncolják! Nem egyszerűen csak deklarálják, hanem mindenki részt vesz benne.

Némileg emlékeztet a harlemi négerek vallásos összejövetelére, amiről tudjuk, hogy hátborzongató tud lenni, amikor transzba esnek és énekelnek és táncolnak.

Sőt, ebbe a pozícióba, tehát a rituális kontextusba tartozik a kontempláció, az elmélkedés, a meditáció is. Mert az ember nem csak azért megy egy szakrális helyre, hogy ott részt vegyen a rítusban, hanem sokszor azért is betér ilyen helyre, hogy elmélkedjen. Sose felejttem el életem egyik legnagyobb élményét, amikor Taizében töltöttem egy hetet. Taizét talán ismerik, egy ökomenikus közösség Francia-

országban, amelyet a második világháború végén alapított egy evangélikus lelkész, Roger Schütz azzal a szándékkal, hogy a különböző felekezetek hagyják kint a vitáikat, és próbáljanak együtt imádkozni. A falu közepén van egy icipici, de igazi román kori templom, inkább kápolna. Gyönyörű volt minden, tökéletes csend. Bementem a templomba, nem volt bent senki, vagy legalábbis azt hittem. Mert az oltár előtt ott feküdt Roger Schütz egyedül, hófehér ruhában, hason fekvé, kiterjesztett kézzel. Számomra a csend azóta is összekapcsolódik ezzel az emlékkel. A szakrális tér kommunikál valamit, amit csak csendben lehet figyelni. Ezért mondják sokan joggal, hogy a mai ember ebben az örült rohanásban úgy fél a csendtől, mint egy szörnytől. Pedig valószínűleg a csenddel való megbarátkozás jelenthetné az egyik utat kifelé a káoszról, ami talán az istenek gyengesége miatt ismét kezd úrrá lenni a világon. Ebben a csendben az ember találkozhat önmagával. Persze találkozhat önmaga szörnyeteg változatával is, rosszabb esetben a labirintus közepén, de akkor más későn. Aki nem meri felvállalni az utat, az ne is reménykedjen benne, hogy egyszer majd megérkezik.

REISCHL GÁBOR 1948–2008

MAKOVECZ IMRE MEGEMLÉKEZÉSE REISCHL GÁBORRÓL, A MÉSZ VOLT ELNÖKÉRŐL

Gábor az apja mentalitását folytatta, aki nagyon nehéz időben volt a Műegyetemen a Lakóépítettervezési Tanszék vezetője. Képes volt rá, hogy olyan embereket gyűjtsön maga mellé egy erre teljesen alkalmatlan légkörben, akikkel minőségi oktatást lehetett megvalósítani. Rajta kívül csak Weichinger tudott ilyen tanszéket létrehozni. Gábor otthon nyilván magába szívta ezt a fajta gondolkodást és viselkedést, ráadásul ő melegebb, közvetlenebb és barátságosabb változata volt az apjának. Olyan ember, aki nemre, fajra és minden egyébre való tekintet nélkül tudott jó és eredményes kapcsolatokat kialakítani.

A képességeit és a lehetőségeit mindig morálisan tiszta és szellemileg érett dolgokra fordította. Mikor tapasztalta, hogy a Szövetség milyen és hogy működik és hogy az Építészkamara milyen lett, akkor belement a legnehezebben kezelhető világba, és vállalta, hogy a saját erkölcsi értékei szerint javítsa a helyzetet.

Olyan szervező tevékenységet tudott folytatni, ami mindannyiunk számára fontos volt, akik épeszű, egészséges közegben akarunk dolgozni és élni. Gábor nélkülözhetetlen figurája volt a szakmai közéletnek, képes volt eleven, nyitott kommunikációra, és ezáltal képes volt egy újra működő Szövetséget maga körül megteremteni.

Gödöllői tevékenységét közelebről nem ismerem, de tudom, hogy ott is olyan légkört tudott teremteni, amire szükség van az oktatásban. A mai világban, amely rendkívül intelligens és felkészült módszerekkel a népszellemek és az azokhoz kapcsolódó individualitások felszámolására törekszik, ilyen emberekre van a legnagyobb szükség, mint amilyen Gábor volt. Rettenetes veszteség, hogy nem folytatja a munkáját, a szerénysége miatt valószínűleg sokan nem tudják felmérni ennek a súlyát, pedig ez nem csak a szakmánkat, hanem az egész normális emberi közéletet érinti. Nagyon nehéz őt elveszíteni, vajon lesz-e, aki az ő hálátlan szerepét magára tudja vállalni?

Isten áldja és segítse jó szél fölfelé hullásában.

Budapest, 2008. július 29.